

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Započtení v insolvenčním řízení

Nedostatky právní úpravy a řada obtíží při výkladu zákona vedou často k situaci, že sama aplikační praxe právní úpravu dotváří či ji jinak formuje. Tento příspěvek poukazuje na jednu z takových situací, kterou je otázka práva nakládat s majetkovou podstatou v insolvenčním řízení prostřednictvím institutu započtení.

Rödl & Partner

Vymezení problému

Se zahájením insolvenčního řízení je spojeno několik účinků, mimo jiné také podmínka, že pohledávky věřitelů týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou (lze-li je uplatnit přihláškou) a že exekuci anebo výkon rozhodnutí, který by postihoval majetek dlužníka či majetek náležící do majetkové podstaty, lze nařídít, nelze je však provést. Právo dlužníka disponovat s majetkem v majetkové podstatě však dlužníku i přes účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení zůstává. Ten má tak možnost své pohledávky oproti pohledávkám věřitele započíst, ledaže by započtením způsobil nikoli zanedbatelné zmenšení svého majetku, jak se blíže uvádí v ust. § 111 odst. 1 zákona č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon, v platném znění (dále jen “**insolvenční zákon**”).

Započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele v insolvenčním řízení je nutno posuzovat podle toho, zda k němu dochází **do doby rozhodnutí o úpadku** či až **v době po rozhodnutí o úpadku**. Zatímco v prvním případě zůstává právo započíst vzájemné pohledávky dlužníka a věřitele insolvenčním zákonem nedotčeno (s výjimkou situací, kdy bylo v souladu s ust. § 122 odst. 3 insolvenčního zákona vyhlášeno moratorium, v souladu s ust. § 82 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona nařízeno předběžné opatření anebo v souladu s ust. § 324 odst. 3 insolvenčního zákona zveřejněn návrh na povolení reorganizace), v druhém případě mohou být vzájemné pohledávky dlužníka a věřitele započteny pouze tehdy, budou-li splněny podmínky stanovené dále v ust. § 140 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona.

Ať už se jedná o započtení pohledávek před rozhodnutím o úpadku nebo po něm, v obou případech musí být vždy splněny zákonné požadavky na započtení stanovené v ust. § 1982 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění, a sice, že vzájemné pohledávky dlužníka a věřitele musí **existovat**, musí být **stejného druhu** a musí být **způsobilé k započtení**, tj. že strany mají vzájemně povinnost si plnit a zároveň právo plnění požadovat. Na volbě stran zůstává, zda se zápočet provede jednostranným právním jednáním dlužníka (věřitele) nebo vzájemnou dohodou.

Insolvenční zákon v ust. § 140 odst. 3 však stanoví případy, kdy není v době po rozhodnutí o úpadku přípustné zápočet vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele provést. Je tomu tak mimo jiné tehdy, **nestal-li** se věřitel ohledně své započitatelné pohledávky **přihlášeným věřitelem**.

V praxi se však setkáme se situacemi, kdy věřitelé po prohlášení úpadku dlužníka provádí jednostranný zápočet svých pohledávek vůči pohledávkám dlužníka, aniž by se ohledně těchto stali přihlášenými věřiteli. Do kontrastu se tím dostává zákonná úprava a její aplikace v praxi. **Je tedy v**

podobných případech opravdu nutné, aby se věřitel v souladu s výše uvedeným ust. § 140 odst. 3 písm. a) insolvenčního zákona stal ohledně již započtených pohledávek přihlášeným věřitelem?

První možností je následovat **požadavky insolvenčního zákona**, tedy být ohledně započitatelné pohledávky přihlášeným věřitelem. Zákonná úprava tuto podmínku blíže nedefinuje a je proto na místě se domnívat, že tato podmínka musí být splněna vždy, tedy i v případě, kdy se zápočet sice provedl, ale věřitel nebyl v době započtení přihlášeným věřitelem. Tento postup však vyžaduje podstoupit několik následujících kroků, a to přihlásit (nejen započitatelné) pohledávky do insolvenčního řízení, provést (znovu) jednostranný zápočet vzájemných pohledávek a následně přihlášku pohledávky, co do již započtených pohledávek vzít (částečně) zpět, neboť provedeným zápočtem vzájemné pohledávky dlužníka a věřitele zanikly.

S tímto postupem však vyvstává otázka přezkumu přihlášených pohledávek. Ačkoli insolvenční zákon úspěšné absolvování přezkumu jako další podmínku pro započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele nestanoví, je zřejmé, že v situaci, kdy věřitel své pohledávky do insolvenčního řízení přihlásí, naplní podmínku stát se ohledně započitatelné pohledávky přihlášeným věřitelem a následně svou vzájemnou pohledávku započte a přihlášku pohledávky vezme (částečně) zpět, k přezkumu jeho započtené pohledávky prakticky nikdy nedojde. Otázka, zda započtená pohledávka vůbec právně existovala, zůstane nezodpovězena.

Na straně druhé se pro výše nastalou situaci ustálil postup vyplývající z **praxe insolvenčních správců**. Došlo-li řádně po prohlášení úpadku dlužníka k započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele, tyto pohledávky bez dalšího zanikly. V rozporu s tímto předpokladem by proto bylo již započtené pohledávky do insolvenčního řízení vůbec přihlašovat, a to i přesto, že věřitel nenaplnil požadavky stanovené v ust. § 140 odst. 3 písm. a) insolvenčního zákona být ohledně započitatelných pohledávek přihlášeným věřitelem.

Správné řešení?

Smyslem zákonné podmínky stát se ohledně započitatelné pohledávky přihlášeným věřitelem je mimo jiné zamezit v průběhu insolvenčního řízení zápočtu takových pohledávek, které nejsou v rámci insolvenčního řízení známy.

Jedině v případech upravených v ust. § 385 (1) insolvenčního zákona, tj. v případech, kdy je dlužníkem tuzemská pojišťovna či zajišťovna, nabývají pohledávky věřitelů vyplývající z účetnictví tohoto dlužníka automaticky statusu přihlášených pohledávek. K této situaci však bude v praxi docházet jen zřídka. V případech ostatních dlužníků se lze **přiklonit k závěru, že být přihlášeným věřitelem ohledně započitatelné pohledávky je nezbytné**. Povinnost přihlášení započitatelných pohledávek totiž nebude v případě jiných věřitelů než věřitelů dlužníků - pojišťovny či zajišťovny, ex lege naplněna. Věřitelé si tímto postupem zajišťují větší právní jistotu při případném zpochybnování účinnosti započtení vzájemných pohledávek, a to nejen ze strany insolvenčního správce.

Mgr. Václav Vlk,
advokát / Associate Partner

Mgr. Lucie Kianková,
advokátní koncipientka

[Rödl & Partner, advokáti, v.o.s.](#)

Platnéřská 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 236 163 111

Fax: +420 236 163 799

e-mail: prag@roedl.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)